

EDINOST

Posredna številka v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širini ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov po 40 cent. — Oglasi, zabavne, poslušne in vabne po 1 l. — Oglasi denarnih zavedov po 1 l. 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa 1 l. 2. — Oglasi, naročniki in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Jezik srca

Roberto Roberti je priobčil te dni v rimski "Tribuni" razpravo o Ladinu v sedanjih trentinski pokrajini. Kar pripoveduje, je posebno zanimivo z ozirom na borbo narodnih manjšin v Italiji za jezikovne pravice.

Neke nedelje je občinski tajnik v Gardski dolini — kjer se je nahajal Roberto — podajal na javnem trgu poročilo o poslovanju in ukrepih občinskega odbora v prejšnjem tednu. Govoril je istočasno v dveh jezikih: v italijanskem in v nekem drugem — kakor pravi Roberto — ostrem in zvenečem jeziku, ki je prav sličen italijanskemu. To je "ladinski", jezik, ki se v tej dolini najbolje govori. Značilno je — pripominja Roberto — da se je ta jezik ohranil čist in nepokvarjen skozi stoletja in toliko zgodovinskih sprememb, kljub temu da se je sporočal od rodu do rodu edino le z živo besedo tistih, ki ga govorijo in ki so po večini kmetje, pastirji in rokodelci. To se je zdelo piscu tako čudno in presenetljivo, da je želel kaj več izvedeti o tem jeziku. Obrnil se je v ta namen do duhovnika don Battista Plonerja v nekem tamošnjem kraju. Ta duhovnik da je primer tistih starih duhovnikov, ki preživljajo vse svoje življenje v kakem gorskem kraju.

Razvil se je med njima zanimiv razgovor. Don Ploner je tudi pesnik in glasbenik. Dasi pozna popolnoma tudi nemški in italijanski jezik, piše in zлага vendar samo v ladinščini. Naglašal je, da to ni morda le kako latinsko narečje, marveč jezik sam zase. Izhaja pač iz latinščine, pa ne kot književnega jezika, ki ga govori ljudstvo, kajti ohranil si je preko stoletij svoje lastne oblike. V času barbarskih invazij je skupina Rimljanov, meščanov in vojnikov, iskala v teh dolinah zaščite in je prinesla semkaj svoj jezik, ki se je pa pod vplivom okoliša polagoma spremenil v ladinščino, kakor jo je prebivalstvo podedovalo. Ni to — je naglašal don Ploner — ne kak aristokratski, ne književni jezik! Ni ustvarjen za pompozne govore ali govorniške figure, marveč je pripraven za navadno trdo življenje gorskega prebivalstva: jezik, ki je zelo blizu načinu čustvovanja in izražanja tega prebivalstva. Ladinščina je ostala njegov jezik, ki ga rabi v družinskih in socialnih odnosih — jezik, ki se v njem otrok uči izgovarjati prve besede. V tej vdanosti, združenosti s spoštovanjem do tradicije in spontanosti čustvom lastne izbire, je razlaga, kako da si je ladinščina — čeprav nima svoje pisane književnosti in ne pravi slovnične, in čeprav se ne rabi v javnih uradih in spisih — mogla ohraniti ne samo svoja obilježja, marveč tudi toliko silo izraza, da je nista mogli nadomestiti ne nemščina ne italijanska.

Posebno pa moramo poudariti, kar je pripovedoval don Ploner nadalje. V šolah, v poročilih občinskih tajnikov, pri pouku katekizma, v cerkvenih govorih se rabita vedno dva jezika: poprej nemščina in ladinščina, sedaj italijanska in ladinščina. Ta poslednja ostaja jezik srca tega ljudstva. Pred vsem k srcu govori ta jezik! Slednjič naj poudarimo še, da je Roberto Roberti — kakor posebno naglašal — obljubil don Plonerju, da bo svojim prijateljem v Rimu govoril o potrebi, da se ladinščina ne pozabi in ne zatre! V tem smislu naslovlja Roberto apel tudi na gospoda Mussolinija.

Grenkoba nam lega na dušo, če sedanje postopanje z našim jezikom primerjamo s temi blagohotnimi besedami in svarili k spoštovanju jezika, ki ga govori še veliko manjšina, nego je naša v Italiji, in ki niti nima svoje književnosti! Jezika, ki se ohranja le z ustnim sporočilom od roda do roda. Ali ni potem skrajna krivica in brezčutnost, če se hoče našemu jeziku, ki ima svojo razmeroma bogato književnost in kulturo, pa tudi težnjo po nadaljnjem razvoju, odrekanje nemiljivo in sveto svojstvo jezika — srca?!! Pri vsej njegovi skromnosti se Ladinči vsoj odreči svojega jezika in so ga — kljub vsem nemškim in italijanskim vplivom — čuvali skozi stoletja z neomajno zvestobo. Rabi se v šoli, v cerkvi in v običevanju občinskih uradov s prebivalstvom! Naj jezik pa, ki se more ponasati z najlepšim razvojem in ki je že toliko ustvaril na polju kulturnega napredka, naj bi izgubil popolnoma iz šole in polagoma tudi iz cerkva, kakor že vidimo to po Istri z bolesto in ogorčenjem v duši! Roberto Roberti priporoča čustveno spoštovanje nekniževne ladinščine, pri nas pa so začeli s politiko brezčutnega iztrebljanja jezika, ki se je razvil v najuspešnejše sredstvo širjenja kulture!

Hvalevredno je, da hoče g. Roberti priporočati v Rimu dobrohotnost in spoštovanje nam ladinščini. S koliko večjo pravico more potem naša narodna manjšina zahtevati, naj spoštujejo nje jezik, ki jo dviga kulturno in ki ji je po isti zapovedi božje narave kakor pri vsakem narodu — jezik srca, edini jezik, ki govori k srcu in ki mu oplemenituje dušo! Zato je le krava ironija, če se hoče zatiranje tega jezika proglasiti kot kulturno potrebo. To je le zavraten izgovor, pa naj že mislimo na kulturo uma ali duše. Raznarodovanje ljudstva s takim kulturnim razvojem je sekira na koren njegovega umstvenega napredka in duševne plemenitosti. Tako kulturno napredno, narodno zavedno, politično izveščano in poleg tega opremljeno z razgranjeno gospodarsko organizacijo je pač vredno toliko uvaževanja in spoštovanja kakor trentinski Ladinči z njih nekni-

ževnim jezikom, če je le še kaj pravice in blagega čustvovanja na tem svetu.

Primer Ladincev, njihova zvestoba do besede svojega rojstva in pa dejstvo, da so si s to svojo zvestobo znali ohraniti svojo govorico skozi stoletja ter da jo istakto verno čuvajo tudi danes kljub vsemu in vsemu; ta primer daja tudi nam tolažbo in pobudo. Utrja naj našemu ljudstvu vero, da bo moglo tudi ono ohraniti svojo milo in zlato materino besedo — ta zvok svoje-ga srca — če mu bo ohranjalo isto zvestobo, kakor jo ohranjajo Ladinči svoji govorici! Čim hujši je pritisk za obglavljenje našega jezika, tem trdnjša naj bosta naša vera in naša volja, da si ohranimo dragoceni duševni zaklad, to sveto dedščino po očetih! Tudi med nami naj se zvestoba in ljubezen do svoje rojstne svojstvenosti in nje bistvenega izraza, svojega jezika, ohranja od roda do roda! Ostanimo zvesti sami sebi! Duše naše naj čuva nezlomljiv oklop pred vsemi pritiski, da dedščino, ki smo jo prejeli od očetov, izročimo svojim potomcem — čisto in neokaljeno! Zvesto o tej naši dolžnosti in nje neustrašeno in neopisljivo udeleževanje morata prej ali slej prisliliti k spoštovanju tudi današnje nasprotnike našega jezika!

Priprave za sklicanje posl. zbornice

Pred zasedanjem ministrskega sveta. Prisega prostovoljne milice. — Sem Benelli je pristal.

RIM, 3. Prvotno je bilo rečeno, da se bo zbornica zopet sestala kmalu po kongresu liberalcev, ki se bo vršil dne 4., 5. in 6. oktobra v Livornu. Na tem kongresu se bo končno rešilo vprašanje sodelovanja liberalcev s fašisti; tako bi postal položaj popolnoma jase in zbornica bi se lahko sklicala. Toda v zadnjih dneh se širijo v parlamentarnih krogih vesti, da bo sklicana zbornica najkasneje do konca novembra, kar bi pomenilo pripravo povedano, da se bo sklicanje zbornice zavleklo.

Sicer pa se že vršijo priprave za sklicanje poslanske zbornice. Predsednik on. Rocco se je pred kratkim vrnil v Rim. Zdi se, da bo min. predsednik te dni pozval k boju predsednika zbornice in predsednika senata Tito-nija, ki se je vrnil z Dunaja. V političnih krogih prevladuje mnenje, da se sestane senat nekoliko dni pred zbornico.

Ministrski svet prične zopet zasedati 12. t. m. Zasedanje bo bržkone trajalo delj časa, ker je na programu zelo mnogo važnih vprašanj. Min. predsednik Mussolini bo poročal o zunanem političnem položaju, predvsem o zborovanju Društva narodov v Ženevi ter o razmejitvi med Italijo in Jugoslavijo. Dalje bo ministrski svet proučil vsa vprašanja, ki so v zvezi s prisego prostovoljne milice. Min. predsednik je v razgovoru z ravnateljem lista "Giornale d'Italia" izjavil, da se bo prisega vršila 28. oktobra.

Častniki prostovoljne milice se niso ni go-tovili, ali bodo potrjeni tudi po prisegi; kajti imenovan bo vsaki posebej in to se le potem, ko prispejo o njem podrobne informacije. Min-ister državnega gospodarstva on. Nava bo poročal ministrskemu svetu o vinski krizi, ki postaja čedalje bolj huda posebno na jugu države. Stavil bo tudi predloge, kako naj se kriza vsaj omili.

Danes se sestane širši odbor fašistovske stranke, ki bo predvsem razpravljal o odno-sajih med fašizmom in bojevnikom. Razdor med fašisti in bojevnikom postaja od zborovanja v Assisi vedno večji. Posebno poslanca Viola in Ponzio di S. Sebastiano agitirata proti fašiz-mu. Širši odbor bo tudi sklepal o vprašanju, ali naj se omenjena poslanca izključita iz stranke. Skoro gotovo bo omenjena dva po-slanca zdela lista usoda kakor poslanca Musotto, ki je bil izgnan.

Poslanec Ponzio di S. Sebastiano je velik prijatelj Sem Benellija in tudi njegov politični pristal. Uredniku lista "Tribuna" je izjavil, da bo v kratkem pisal odličnemu pesniku, da po-polnoma soglaša z njegovim načrtom za usta-novitev "Italske lige". Omenjeni poslanec je dalje zanikal trditve, da bo Sem Benelli tudi politični voditelj novega gibanja; Sem Benelli je le kot velik mislec sprožil misel, naj se usta-novi "Italska liga", vodstvo pa bo Sem Benelli prepustil drugim.

Za rešitev vinske krize

RIM, 3. Agencija Stefani poroča, da se je večeraj ob 17. uri v palači Chigi vršil pod predsedstvom ministrskega predse-dnika Mussolinija sestanek, katerega so se udeležili ministri De Stefani, Sarrocci, Nava in državni podtajnik Peglion ter zas-topniki "F. I. S. A.". Na sestanku se je vršila razprava o najvažnejših gospodarskih vprašanjih, predvsem o vinski krizi. Vlada bo odločno nastopila proti ponarejevanju vina.

Premestitev srednješolskih profesorjev.

RIM, 3. Uradni list prosvetnega ministrstva objavlja danes premestitve srednješolskih pro-fesorjev, ki stopijo v veljavo 1. oktobra 1924. Iz te objave je razvidno, da pride na gorški učiteljske za učitelja glasbenega petja Pasquali Giuseppina, ki je premeščena na lastno pro-sšnjo iz Reggio Calabria.

Belgijski kralj v Italiji.

PARIZ, 3. Belgijski kralj Albert je zapustil pred osmimi dnevi Bruselj in se sedaj nahaja v Italiji, kjer zahaja pogostoma na izlete.

Rusko-romunski konflikt.

MOSKVA, 3. V noči od nedelje na pone-deljek so napadli romunski oddelki ruske stra-že vzdolž Dnepra. Po kratkem boju so se Romuni umaknili za mejo. Med rusko in ro-munsko vlado se vršijo pogajanja, da se čim-prej reši besarsko vprašanje v obojestransko zadovoljstvo.

Beg morilcev Erzbergerja

BUDIMPESTA, 2. Henrik Schneider in Konrad Maier, ki sta obdolžena umora Erzbergerja, sta nepričakovano zbežala iz zaporov. Domneva se, da sta na begu pre-kročila ogrsko mejo.

Priprave za delo nar. skupštine

Jovanović v Beogradu

BEOGRAD, 3. (Izv.) Včeraj je prispel v Beograd predsednik narodne skupštine Jovanović. Tudi drugi poslanci so se pri-čeli vračati in je imel danes demokratski klub sejo, na kateri se je določilo delo na-rodne skupštine. Pripravlja se tudi končno besedilo zakona za pobijanje korupcije. V to svrhu se je vršila danes v justičnem ministrstvu seja, kateri je predsedoval mi-nister Hrasnica. V kratkem bo pričel za-sedati tudi finančni odbor. Politični položaj se pričinja polagoma čistiti.

"Novosti" o podkupljenih listih

Minister Petrović napada Pribečevića
BEOGRAD, 3. (Izv.) "Novosti" so včeraj objavile seznam novinarjev, ki da so pre-jemali podpore iz posebnega fonda. Na-vedle pa so samo radikalne in demokratske novinarje. Imena vseh drugih bo baje objavil te dni neki drugi list.

Notranji minister Petrović je ponovno napadel Svetozarja Pribečevića, češ da je "nevaspitan" in "neuračunljiv" in da mora razpeti kot "opasen element" iz društva.

Pripravlja se atentat na bivšega ministra Obova?

LJUBLJANA, 3. (Izv.) Danes je prišla iz Sofije tu-sem vest, da je makedonska organizacija poslala v Ljubljano svojega člana, ki ima izvršiti atentat na bivšega bolgarskega ministra Obova, ker da je danes on najmočnejši predstavnik balkanskih zemljoradnikov in da je določen za naslednika Stambolijskega. "Narodni Dnevnik" opozarja slovensko javnost, da naj prepreči zločin na odličnem gostu.

Grška odpovedala Jugoslaviji trgovinsko pogodbo

BEOGRAD, 3. Med Jugoslavijo in Grčijo je obstojala začasna trgovinska po-godba, ki se je podaljševala vsake tri mesece. Sedaj je grški poslanik v Beo-gradu v imenu svoje vlade odpovedal to pogodbo. Postopanje grške vlade je izzvalo v jugosl. krogih začudenje, ker sedaj ni mo-goe skleniti definitivne pogodbe, ker je jugoslovenska vlada zaposlena s pri-pravami za trgovinske pogodbe z Avstrijo, Čehoslovako in Ameriko. Pogajanja z Avstrijo se pričnejo 11. t. m.

Prvi kongres čehoslovaške cerkve v Pragi

PRAGA, 3. Te dni se je vršil v Pragi prvi kongres čehoslovaške cerkve, kate-remu je prisostvovalo 466 delegatov iz 129 verskih občin. Kongres je velike važ-nosti radi tega, ker se je v zadnjem času izvršil v čehoslovaški cerkvi notranji pre-porod, ki je obenem opredelil njene odno-saje napram celokupnemu čehoslovaškemu narodu. V glavnem se je bavil kongres z vprašanjem, ki pojasnjuje nadaljnje razvi-janje ideje čehoslovaške cerkve. Sklenje-nje je bila resolucija, katere pravi, da nauki čehoslovaške cerkve ne smejo biti delo poedincev, marveč vseobče delo, so-cijalno delo. Čehoslovaška cerkev vodi račune tudi o napredku in filozofiji nove dobe; predvsem pa polaga posebno važ-nost na religiozno tradicijo. Cerkvenih koncilov in njihovih sklepov ne priznava, ker se oslanja le na čiste Kristusove in starokrščanske nauke ter uvažuje i biblijsko kritiko. Prihodnji kongres se skliče v januarju 1925. Kongresisti so priredili ob zaključku zborovanja prisrčne ovacije prijatelju čehoslovaške cerkve dr. Far-skomu.

Trockij proučuje meščanske vojne

MOSKVA, 3. V političnem delovanju Trockega je nastopila nova perijoda. Or-ganizator in vodja rdeče armade se je v poslednjem času umaknil iz pozorišča aktivne politike, a motri mirno njen raz-voj, čeravno se baš ne bavi z aktualnimi političnimi problemi. S tem večjo vne-mo se je oprijel teoretičnega dela. Tako znači i njegov zadnji govor v odboru vojnopo-učnega društva v Moskvi važen teoretsko-političen korak. Trockij je posvetil ravno poslednje dni največje zanimanje teoriji meščanskih vojn in namerava v kratkem izdati teoretična pravila, po katerih se ima voditi meščanska vojna.

Rusko-poljska trgovinska pogajanja

VARSAVA, 3. Predrazgovori med poljskimi in ruskimi zastopniki za trgovinsko pogodbo med obema državama se ne bodo vršili v Moskvi, temveč v Rigi.

Pred izpraznitvijo desnega brega Rena

Carinska črta med zasedeno in nezase-deno Nemčijo se odpravi

DORTMUND, 3. Odhod francoskih dr-

žavnih uradnikov z njihovimi rodbinami je pričel. Sinoči je odšlo v Francijo mnogo rodbin francoskih vojakov in uradnikov. 10. septembra se ukine pobiranje carin na carinski meji med zasedenim in neza-seđenim ozemljem, 20. septembra pa se izvrši popolna izpraznitev desedanje carinske meje, tako da bo stopil v veljavo na vsem desnem bregu Rena nemški carinski sistem.

BERLIN, 3. Pooblaščenec od reparacijske komisije imenovanega generalnega agenta za reparacijska plačila, ameriški odvetnik Leon Fraser, je danes dospel iz Pariza v Berlin ter takoj pričel prvo raz-pravo v okviru Dawesovega načrta. Od nemških državnih oblasti je dobil 20 milijonov mark, s katerimi se je pri državi

banki otvoril konto za generalnega agenta. V hotelu Adlon se je pripravil provizoren urad za generalnega agenta Yonga, ki dospe semkaj v četrtek.

Važen pedagoški kongres v Monakovem

MONAKOVO, 3. Danes je bil otvorjen pedagoški kongres. Med 300 kongresisti se nahaja tudi veliko število Avstrijcev. Predsednikom kongresa je bil izvoljen tajni svetnik dr. Kerschenshteiner. Po po-zdravnih govorih je prevzel besedo mini-sterjalni svetnik Pohl, ki zastopa avstrijski šolski urad. Omenil je veliko število prisotnih avstrijskih učiteljev ter naglasil, da spada k nemški šoli tudi avstrijska šola. Avstrijsko učitelstvo želi v šolskih vprašanjih iskreno sodelovati z ostalimi nemškimi državami. Pohl se nadeja, da bo prinesel kongres tudi avstrijskemu šolstvu dragocene vzpodbude. Predsednik dunaj-ske šolske uprave Glöckel je poročal o reformi, ki se jo ravnokar izvaja na Du-naju. Govornik je izjavil, da nemška šola Avstrije nikakor neče zaostajati za ono v Nemčiji, kajti dan združuje vseh Nemcev mora nastopiti prej ali slej. Univerzitetni profesor dr. Alojz Fischer iz Monakovega je med drugim izrazil zahtevo, da naj se v bodoče tudi ljudskošolski učitelji teoretično in praktično izpopolnjujejo v svoji stroki na univerzah. V tem oziru je že sto-rila monakovska univerza uvodne korake.

Predhodna dela na zborovanju Društva narodov

Ameriški načrt za odvrnitev bodočih vojn

ŽENEVA, 3. Zborovanje Društva naro-dov ima funkcije parlamenta. Da pa more ta parlament uspešno vršiti svojo veliko nalogo, je potrebno, da prihajajo tu že po-več zrela vprašanja na razpravo, ki se po navadi omejuje na sprejetje oziroma zavrnitev stavljenih predlogov. Radi tega imajo takozvane velike komisije, šest po številu, velik pomen, ker se v teh velikih komisijah razpravlja natančno o vprašanjih, že obdelanih v uradih tajništva in čisto tudi od posebnih tehničnih komisij. V teh šestih komisijah imajo vse države svojo zastopnika, ki ima včasih ob strani tudi svojega namestnika.

Včeraj so se sestavile te komisije, v katerih ima Italija sledeče zastopnike: v prvi komisiji (juridična in ustavna vprašanja) je Scialoja; v drugi (tehnične orga-nizacije) je Cippico; v tretji (splošno skerčenje oboroževanja) sen. Schanzer; v četrti (finančna vprašanja) Bignami; v peti (socialna in splošna vprašanja) sen. Ciraulo; končno je v šesti komisiji (politična vprašanja) conte Bonin Longare in kot njegov namestnik conte Tosti di Val-minuta. Predsedniki vseh šest komisij so po pravu podpredsedniki občnege zbora Društva narodov. Drugih šest podpredsed-nikov voli občni zbor sam.

Te volitve so se izvršile na včerajšnji kratki seji. Sledeč tradiciji so izšli kot izvoljeni predvsem načelniki delegacij treh glavnih držav: Bourgeois (Francija), lord Parmoor (Anglija) in Salandra (Italija). Ostali trije so Urrutia (Kolumbija), Skr-zinski (Poljska) in Tang-Tasi-Tu.

Vseh 12 podpredsednikov s predsedni-kom Motto tvorijo predsedništvo zbora. Predsednik je naznanil obnemu zboru, da bo začelo z današnjim dnevom intenzivno delo: Dve seji na dan. Začelo se bo se-veda s splošno razpravo o poročilu o delu, ki ga je svet predložil zboru.

Največje zanimanje vlada seveda za vprašanje razorožitve, ki tvori predmet proučevanja tretje komisije, katere pred-sednik je romunski zunanji minister Duca. Razprava o tem vprašanju je napovedana za jutrišnjo plenarno sejo, pa se bo naj-brže zavlekla do petka. Radi navzočnosti dveh političnih načelnikov, na katere je obrnjena vsa pozornost Društva, Herriota in MacDonalda, bo ta razprava izredne važnosti in bo tozadavna odločitev padla najbrže izven krogov merodajne komisije.

Francosko stališče je predobro znano: Belgija in države Male entente mu mislijo menda slediti; vse odvisi od zadržanja, ki ga bo zavzel MacDonald, potem ko je nje-gova vlada zavrnila načrt Društva naro-dov za medsebojno zaščito.

V tem položaju zadobiva na moči tako-zvani ameriški načrt, ki ga je predložil Društvu narodov James Shotwell na lastno pobudo in katerega je izdelala skupina Amerikancev, ki so igrali veliko vlogo v vojni in na mirovni konferenci. Ta načrt je sestavljen na način, da bi ga mogle sprejeti tudi države, ki niso članice Društva narodov. Značilno je v načrtu, da pre-pušta neposredno stalnemu mednarodne-mu razsodišču v Haagu presojanje o tem, kar se imenuje "mednarodni zločin", t. j. napadalna vojna. Zadoštuje, da je država obtožena od druge radi vojaškega napada, nakar se v teku štirih dni izreče medna-rodno razsodišče, ako je obtožena država v resnici izvršila ta zločin. V tem slučaju stopijo nato v veljavo predvidene sankcije.

MacDonald in Herriot v Ženevi

ŽENEVA, 3. Današnje plenarne seje Društva narodov sta se udeležila tudi Mac-Donald in Herriot. Navzočni delegati so oba ministrska predsednika navdušeno pozdravljali in predsednik Motta je naslo-vil nanju prisrčno dobrodoščilo. Nato se je začela razprava o poročilu glavnega taj-nika, katere so se udeležili viskонт Ishi, sir Gilbert Murray in dr. Nansen.

Jugoslovenski delegati v komisijah

ŽENEVA, 3. V komisijo za določitev dnevnega reda je bil izvoljen jugosl. mi-nister za zunanje stvari dr. Marinković. V pravno komisijo je bil izvoljen dr. Rado-slav Polić, v tehnično komisijo dr. Leonid Pitamic in dr. Šumenković, v komisijo za razoroževanje dr. Marinković, dr. Kuma-nudi in general Kalafatović, v finančno komisijo dr. Kumanudi in dr. Pitamic, v humanitarno Novaković in dr. Pitamic, v politično dr. Šumenković. Nocoj je dr. Ma-rinković imel daljšo konferenco z grškim delegatom Politisom.

Kritičen položaj Špancev v Maroku

Nervoznost v Madridu — Španci se umikajo

MADRID, 3. Predsednik direktorija gen. Primo de Rivera je izjavil, da se je vojaški položaj v Maroku nekoliko izbolj-sal.

PARIZ, 3. Današnji "Matin" poroča iz Tangerja naslednje: Od španske posto-janke pri Salati je prispelo obvestilo, da se postojanka ne bo mogla obdržati, ker narašča vedno bolj in bolj število vsta-šev. Poveljnik posadke je prosil za dovo-ljenje, da sme uničiti ves vojni material, ker ga bo moral sicer pustiti prodirajočim vstajem.

"Journal" poroča iz Madrida, da je gen. De Rivera nenadoma pozval v Madrid ge-nerala Martinez-a, ki je prispel v S. Se-bastian. Predsednik direktorija se je podal v vladno palačo ponoči ob 1. uri. Od viso-kega komisarja v Maroku je namreč pri-slo poročilo, da je položaj Špancev pri Salati še vedno kritičen. Oddelek konje-nikov, ki je branil postojanko Fondak, se je moral umakniti pritisku sovražnika.

LONDON, 3. Listi poročajo iz Tangerja, da so Španci zapustili zapadne postojanke v Maroku in se redno umaknili.

Državljanska vojna na Kitajskem

PARIZ, 3. Semkaj dospele vesti o polo-žaju na Kitajskem so zelo resne. Cete generala Lu Yang Ksianga so pretrgale železniško progo Nanking-Schanghai ter nadaljujejo pohod proti Shanghai. Obe vojski plenita po ozemljih, ki jih zasedata. Francoski križarki "Colmar" in "Jules Ferry" sta bili odposlani v Shanghai. Francoski avizirni čoln je stacioniran na reki Tsiant-Sien, da brezničnim polom vzdržuje zvezo med francoskim poslanikom v Pekingu in vrhovnim poveljnikom fran-coskih vojnih ladij, admiralom Frochotom.

Spopad med rednimi četami in vstasi

SHANGHAI, 3. 15 milj pred mestom se vršijo hudi boji med rednimi četami in uporniki.

Strašen ciklon na Antilskih otokih

Okoli 100 človeških žrtev. — Vse prebivalstvo brez strehe.

LONDON, 3. Med ciklonom, ki je razsajal v noči od 28. do 29. p. m. na otokih Leeward in Virgin, je našlo kakih 80 oseb smrti; kakih 2000 oseb je pa bilo ranjenih. Na stotine ljudi je brez strehe.

Sodnik ustreljen med prisego

ATENE, 3. Urednik lista "Eleftheran Typos" Tsetas je ustrelil sodnika Nikito-pulos. Tsetas, ki šteje komaj 20 let, je bival skupno z materjo-vdovo in sestro v ulici Nauplie. V mesecu maju je kupil hišo, v kateri je stanoval Tsetas, sodnijski svetnik Nikitopulos. Nov gospodar je takoj predložil sodišču zahtevo, da se prisli urednika Tsetana, da se izseli iz stano-vanja, kajti slednji ni nikakor hotel plačati anticipatno 1000 drahom kot dvomesečno stanarino, kakor se je pismeno pogodil z Nikitopulosom. Ta je moral pred sodiščem položiti prisego, da urednik Tsetas v res-nici ni izvršil svoje plačilne dolžnosti. V trenutku, ko je polagal Nikitopulos des-nico na evangelij, je sprožil Tsetas, ki je prisostvoval prisegi proti njemu, 6 strelav iz samokresa. Sodnik se je zgrudil mrtev na tla.

Smrt avtomobilskega dirkača

LONDON, 3. Agencija Reuter poroča iz Prookland-a, da se je Dario Resta, ki je nameraval doseči svetovni avtomobilski rekord smrtno ponesrečil. Z avtomobilom je zadel ob zid. Avtomobil se je vnel; Resta je bil na mestu mrtev.

Atentat na japonskega generala Fukuda.

TOKIO, 3. Neki socijalist je izvršil atentat na generala Fukuda ko je odhajal k slavnosti ob priliki obletnice potresa. Na tej slavnosti je imel general glavni govor. Atentator je od-dal na govornika par strelav in ga težko ranil. Domneva se, da je streljal na generala iz ma-ščevanja, kajti Fukuda je načeloval ob potresu vojaški posadki, ki je postreljala številne ko-muniste mesta Tokio.

NEMIRI NA KITAJSKEM

NEW-YORK, 3. Angleški admiral Anderson je prevzel vrhovno poveljstvo ameriških po-morskih čet, ki se nahajajo pred Sangajem. Te štejejo nad 5000 mož in so pripravljene, da branijo življenje in imetje Evropejcev tudi iz-ven Sangaja. Vojaški krogi menijo, da bo ne-pričakovana koncentracija mornarice ovirala nadaljnji razvoj sovražnosti kitajskih čet.

Nalezljive bolezni v Carigradu

CARIGRAD, 3. Zdravniško mesečno po-ročilo pravi, da je v preteklem mesecu zbolela 1 oseba na tifusu, 1 na kugi in 1 na kozicah. Vendar niso imele omenjenih bolezni smrtnih posledic.

Wilfanovo blvanje v Ženevi

Nekateri tukajšnji laski listi so priobčili še dan včeraj o pretežnem nadaljevanju bivanju poslanca Wilfana v Ženevi, pri čemer se je to »bivanje« našega poslanca stavilo v zvezo tudi s sedanjim zasedanjem Društva narodov.

Z ozirom na te vesti ugotavljamo predvsem, da smo že v torku javili, da se je dr. Wilfan vrnil s konference interparlamentarne unije in se torej nahaja sedaj v Trstu. Res je sicer, da je bil naš poslanec tudi v Ženevi, toda njegovo bivanje v sedežu Društva narodov ni bilo v nobeni zvezi z zasedanjem tega mednarodnega zbora. Dejstvo je le to, da sta se dve zadnji seji interparlamentarne unije vršili v Ženevi. Vsled tega so se podali v to mesto skoraj vsi člani imenovane unije. V ostalem pa nima »interparlamentarna unija« seveda nič opraviti z Društvom narodov. Z njim je prišla v dotik le v toliko, da so bili njeni člani sprejeti od tajništva te mednarodne ustanove.

Takoj po zaključni seji interparlamentarne unije se je dr. Wilfan vrnil v Trst in je že v ponedeljek obiskal naše uredništvo.

Stenografski zapisnik govora poslanca Wilfana na konferenci interparlamentarne unije v Bernu nam je prispel, toda žal prepozno za današnje število. Vsled tega ga objavimo v nedeljski številki. Govor smo prečitali in naj povemo za danes le toliko, da je krasen in sijajen. Bernski govor predstavlja brez dvoma največji govorniški uspeh našega poslanca.

Ustava in narodne manjšine

Cilj je sedaj raznarodovanje manjšin. Vse drugo, kar se navaja v opravilno današnje manjšinske politike, so le pretežve in prazni izgovori. Iz današnjega uvodnika morejo posneti čitatelji razliko v presojanju o vrednosti ladinščine in našega jezika. Naš književni jezik naj se izreže, ladinščina pa naj se le ohrani kljub dejstvu, da ni književni jezik in da nima tiste literarne in kulturne vrednosti. Zakaj? Odločilno je nasprotstvo proti našemu jeziku. Sklicovanje na zahteve kulture, ki zahtevajo raznaroditev našega ljudstva, je torej le izgovor, pretežva.

Istotako prazen izgovor je tudi v tem, če pravijo, da nam država ne more dati šol v materinem jeziku, ker tega ne dopušča nje ustava. Že v včerajšnjem uvodniku smo dokazali mi, da je ta trditve povsem neveljavna. Pripomnili pa smo, da tudi v slučaju, da bi bila ta trditve opravljena, ne bi bil to dokaz, da država ne more dati manjšinam šol v materinem jeziku. Naglašali smo, da kakor noben zakon, tudi ustavni zakon niso ustvarjeni za vse večne čase, marveč da se morajo spreminjati primerno sodobnosti in novim potrebam.

Za veljavnost tega svojega nazora se moremo danes sklicevati na pravo kronsko pričo, na besede moža, ki je avtoriteta ravno za tiste, ki nam v imenu ustave odrekajo šolo v materinem jeziku. Ta mož je načelnik sedanje vlade, ekselencija Mussolini. V svoji izjavi listu »Giornale d'Italia« je Mussolini »ravnokar izjavil med drugim: »Preosnove ustave dovoljuje ista ustava sama! Sicer bi ustava postala dogma in mrtva stvar. Nauk konstitucionalcev od Cavourja do Tiltonija dopušča spremembe ustave. V svojem govoru v juniju 1923. se je tudi sedanji predsednik senata izjavil v zmislu, da se statut more spremeniti: »Po mojem mnenju ne more biti dvoma, ne teoretično, ne praktično. Kar se tiče ustavne teorije, morejo zbornica, senat, vladar po predhodnem medsebojnem sporazumu odpraviti kake ustavne določbe. To angleško teorijo so zastopali tudi v Italiji razni avtoritativni činitelji od Cavourja dalje. Kar se tiče praktične strani, se ne smejo spremembe dotikati glavnih temeljev ustave. More pa se v zgradbi spremeniti, kar je postalo neprimerno. Statut iz leta 1848. je bil izdan za Piemont in ne za Italijo. Ni mogel torej vsebovati vse bodočnosti. Sedaj ga je treba oživiti času primerno. To je v interesu tudi krone same. Komisija petorice naj prouči problem z načelnega vidika in naj pride do načelnih zaključkov. Drugo naj stori vlada v primernem času, na kar naj izreče parlament svojo zadnjo besedo. Sicer opravičen strah pred skoki v temo ne sme spravljati narod v paralizno in nepremičnost.«

Na te besede predsednika senata se sklicuje g. Mussolini izrecno v svoji gori omenjeni izjavi ter si s tem usvaja tudi nazor, da tudi ustava ni ustvarjena za večne čase ter da se more spreminjati novemu času in novim razmeram primerne, seveda v sporazumu z vsemi ustavnimi činitelji — krono, obema zbornicami in vlado —, torej zopet ustavnim potom. V tem zmislu je tudi razumeti izjavo g. Mussolinija, da ustava sama dopušča spremembo ustave po sodobnih potrebah. Take nove sodobne potrebe je prinesla za Italijo priključitev drugorodnih manjšin po vojni!

Predstavniki naše narodne manjšine se oglašajo vedno proti sedanjemu stanju, ko se nje položaj določa le z dekreti. Zahtevajo marveč, naj se ta položaj določi potom zakona, da ne bo več sedanje dvomljivosti, negotovosti in nestalnosti, da bodo manjšine marveč vedele, kaj jim je dovoljeno ter ba bodo imele zakonito podlago za brambo tega, kar jim je dovoljeno. A ta mera naj se — zahtevajo nadalje — določi po zaslišanju zakonitih zastopnikov narodnih manjšin. In ker se — kakor vse kaže — res pripravlja preosnova ustavnih določb, je opravljena

zahteva, naj se pritegnejo v ustavo tudi določbe glede pravic narodnih manjšin!

Politični položaj

Najprimerneje bi se morda dal označiti sedanji položaj v Italiji z besedo — diferenciacija. Vse tiste politične sile, ki so do pred kratkim brez pridržka odobravalе fašizem in njegovo politiko »močne roke«, so se začele vidno diferencirati. Ono oziroma poguma in poleta, ki je vladalo ob času pohoda na Rim in vse do zadnjih volitev v mesecu aprilu in pa celo do umora poslanca Matteottija v prvi polovici meseca junija, je bilo ustvarilo neko posebno zedinjevalno duševnost, ki je spajala v čvrsto politično enoto vse takimenovane narodne elemente italijanskega naroda: fašiste, liberalce, klerikalce, vojne pobornike, bojevnike itd. Moč te politične vezi se je posebno sijajno izkazala, kakor rečeno, pri volitvah dne 6. aprila. Po umoru poslanca Matteottija pa se je začela ta vez naglo trgati. Ako bi se hotelo govoriti o kakih uspehih opozicijskega strank od Matteottijevega umora do danes, potem moramo iskati njih bistvo ravno v dejstvu, da je fašizmu odrekla ona združevalna sila, da mu je zmanjkal tisti izenačevalni vpliv, s katerim je neodoljivo osvajal vse gori omenjene stranke in skupine.

Posledica temu je bila, da so se začeli dosejati poslušni zavezniki fašizma postavljati zopet na svoje lastne noge. Najprej so storili to vojni poborniki, njim so sledili bojevniki in končno so začeli misliti s svojo glavo tudi liberalci. Le klerikalci, ki jih vodi »Corriere d'Italia«, so ostali še za silo zvesti zavezniki. Ta dejstva so najznačilnejši pojavi v sedanji politični krizi. Ker je zmanjkala ona prvotna filofašistovska duševnost, ki je z nepremagljivo močjo združevala, je nastala pri vseh omenjenih filofašistovskih elementih nova duševnost — razpoloženje zbežnosti in neodločnosti. Ta položaj, ki je obenem najznejša posledica rimskega zločina, so smatrali nekateri bivši fašisti kot povoljen psihološki moment za ustanovitev nove politične stranke pod imenom »Lega Italica«, v kateri bi se zbirali vsi pravi prijatelji resničnega pomirjenja med Italijani. Ustanovitev nove stranke je bila naznanjena v znanem proglasu pesnika Sem Benellija, kateri je izzval v fašistovskih krogih veliko jezo, ker smatralo ti krogi novo gibanje kot naperevanje proti enotnosti pristnega fašizma samega. Zdi se, da ni to tolmačenje neutemeljeno, ker vse kaže, da je Sem Benellijev proglas izraz političnih stremelji, ki so bila formulirana v resolucijah vojnih pobornikov in bivših bojevnikov in ki jih je Mussolini, kakor znano, na fašistovskem sestanku v Rimu javno obsodil.

Mussolinijeva taktika in Mussolinijevi nastopi gredo v zadnjem času za tem, da se diferenciacija dosejanih filofašistov zaustavi in vzpostavi nekdanja moralna vez, ki je združevala najrazličnejše elemente v enotno fronto. Za Mussolinija je to tem večja politična potreba, ker je vedno rad naglašal, da je njegova prava večina v množicah italijanskega naroda. Ako naj to še nadalje velja, je logično, da si mora zagotoviti sodelovanje vsaj nekaterih svojih zaveznikov, ki se sedaj tako odločno diferencirajo od njega in od pristnega fašizma.

Watson o položaju na Slovaškem

Kakor se je svoječasno našemu staremu znanцу Atiliju Tamaro krčilo srce od žalosti, ko je opisoval pretežno žalostni položaj Slovačkov pod praškim režimom, tako je nedavno prelivalki solze radi češkega terorja v Podkarpatski Rusiji proti madžarski manjšini. Sploh je ta mož, kadar opisuje svoja opazovanja — v drugih krajih, pravilnik kakor ga ni bolj blagega in bolj čustvenega rodila še nobena mati nobenega naroda.

Ta blagi mož pa ima to smolo, da se oglašajo tudi drugi možje s sodbami, ki vzbujajo mnenje, da Attilio Tamaro toči le — kroko-dilove solze, ki vzbujajo namreč dvome in sume, da naš znanec ni vsekdar vnet prijatelj — resnice.

Nedavno je svetovnoznani in ugledni angleški publicist Seton Watson (Scotus Viator) priobčil razpravo o razmerah na Slovaškem. In sicer na podlagi svojega lastnega opazovanja. Vse, kar opisuje, je videl na lastne oči. In pri tem je strogo objektivni. Odkrito govori o vsem, kar mu ni ugaljo. V upravi je opazil marsikatero pomanjkljivost in nepričnost. Zdi se mu, da so češki uradniki — ker Slovaki ob zlomu Avstro-Ogrske niso imeli dovolj svojih — zanesli preveč centralizma in pedantske uradne metode. Navsetjuje tudi potrebne priprave in preosnove. (Pripomniti pa moramo tu, da češki profesor dr. Albert Pražák opozarja Watsona, da marsikako njegovo očitaneje sloni na krivih informacijah).

Watson pa tudi odkrito hvali. V narodnogospodarskem pogledu smatra Čehoslovaško za najboljšo med nasledstvenimi državami. Vidi v Slovaški skoro normalne razmere, ki tu pa tam spominjajo celo na Francijo in Anglijo. Seveda se mora tudi vse to še primerno zboljšati. Kot velik narodnogospodarski uspeh smatra dejstvo, da se je položaj delavstva zboljšal z demokratiziranjem in socializiranjem.

Najbolj pa je zadovoljen Watson s slovaškim šolstvom. Kar se je izvršilo doberga, nadkriljuje vse, kar se je zgrešilo začetkom. V zgodovini vse moderne Evrope ga ni tako znamenitega dokumenta kulturnega napredka, kakor je preosnova slovaškega šolstva, izvršena v teku štirih let. Brez Čehov ne bi bili možni taki uspehi! Kako objektivni in zares zavzet za korist manjšin je Watson, govori n. pr. njegovo priporočilo, naj bi na vseučilišču v Bratislavi ustanovili tudi nekaj madžarskih profesorov. Podčrtati moramo tu značilno dejstvo, da tu gori omenjeni češki profesor dr. Pražák smatra to priporočilo za uvaževanja vredno. Poudarja, da bi bilo umestno, če bi Čehi stopili v tesnejše razmerje z Madžari na Slovaškem ter se jim približali zlasti na kulturnem polju Pražák priznava, da je knjiga Watsona — kljub nekaterim zmotam, ki so jih pa zagrešili nezanesljivi informatorji — zares znamenita, ker razpravlja takšno, povsem nepristransko in v edini namen: »da bo stvar Čehov in Slovačkov sredi Evrope trdno zasidrana, da bo čehoslovaška združitev napredovala v duhu resnice in pravice brez škode za obojestransko blaginjo. Knjiga je opomin na obe strani in čitajo naj jo na Čehoslovaškem dobro in pazno.«

Mi pa pravimo, naj bi bila knjiga slavne angleškega publicista v opomin tudi kak drugi državi, ki ji je poverjena uroda narodnih manjšin. Tudi g. Attilio Tamaro naj bi se koristno prečital to knjigo in šel potem z njo k

možni gospodi v Rimu s priporočilom: čitajte in učite se, kako je treba uprati manjšinski problemi!

Tržaško mestno posojilo. Tukajšnji magistrat naznanja, da so bile dne 1. septembra na podlagi amortizacijskega načrta za mestno posojilo iz l. 1914. izvelične naslednje serije: 374, 272, 947, 313, 87, 1, 762.

VRTNA VESELICA PRI SV. IVANU

V nedeljo, dne 7. t. m. priredita podružnica Šolskega društva pri Sv. Ivanu in Dijaška matica s pomočjo akademikov vrtno veselico v prostorih Narodnega doma pri Sv. Ivanu. Čisti dobiček gre v korist otroškega vrtca. Preskrbljeno je za bogat veselinski spored. Gotovo nastopijo sledeče pevka društva: »Kolo« iz Trsta, »Slavec« iz Ricmanj in svetoivanski pevski zbor — mogoče pa tudi še druga društva. Med pevskimi točkami bo sviral domača godba. Poleg tega umetniškega uživanja je zagotovljena obilna zabava za udeležence. Poslovali bodo paviljoni z najrazličnejšimi stvarmi, kolo sreče bo marsikaj povzelo, grizel bo »maček v —,« po šalji pošti se bodo pretakali resni srčni izlivi... To in še marsikaj drugega je namenjeno posetnikom nedeljske veselice. Za sedaj so to besede — pridite in pogledite: v nedeljo bodo dejstva. Prireditelji se nadejajo, da se naše občinstvo — ki se itak rado odzove vabilom za slične, v tako blage namene prirejane veselice — polnostevnilo udeleži tudi te prireditve. Naj ne ostane naš klic — klic vpjočega v puščavi. Da se to ne zgodi, poskrbi Ti, dragi čitatelj iz bližnjih krajev.

»V NIZAVI« — PRI SV. JAKOBU.

V nedeljo, dne 7. t. m. točno ob 8. uri vz. uprizorijo šentjakobska Čitalnica v dvorani DKD pri Sv. Jakobu krasno ljubezensko dramo »V nizavi«. Drama se odigrava na vzhodni Pireneji in je polna lirike pa tudi starih dramatičnih momentov, ki tako mojstrsko prepletajo vso igrjo, da se stopnjuje napetost pri poslušalcih do konca.

Tri so glavne osebe v tej igri: Bobati Sebastijan, silen in nasilen mož, poln strasti, ki je kot duh zla in izvor vse nesreče.

Marta, revna sirota, je Sebastijanovo slepo orodje. Z materjo je beračila po mestih, a ko ji je umrla še ta, je iskala službo okrog. Zašla je v Sebastijanov mlín in njena lepota je opjanila Sebastijana, obdrl jo je v mlín in z laskanjem in nasilnostjo jo je pripravil, da se mu je udala. Kot golobica je v krepkih krakulja, vse njen odpor je zagan. — Ker se mora oženiti Sebastijan z bogato vdovo, da se reši gospodarskega poloma, omoži Marta s preprostim pastirjem Manelikom, misleč, da bo Marta še vedno njegova. A Marta išče načina, da bi se odtrgala od Sebastijana, opre se ob Manelika, še posebno, ko izve, da je on nedolžen pri tej kupčiji. Med Sebastijanom in Manelikom nastane tedaj boj na življenje in smrt. Manelik ubije Sebastijana in odvede Marta iz nizave v planine.

Glavna teža igre leži na Marti. Nežna, čustvena žena, ki jo teži vse demonstvo Sebastijana, išče poti iz te nizave, iz tega blata. Njena tragika se stopnjuje do krikov groze. Na robu propada med umom in obupom jo reši Manelik. — Nič manj težka ni vloga Manelika. On je pravo nasprotje Sebastijana: mehak, dober, preprost, po telesu je silen. V svoji preprostosti niti od daleč ne pozna Sebastijana. Ali počasi se mu odpirajo oči; kot slepec je, ki izprekida. In ko zve vse, zdivia in ne pozna priznanja.

Vloge so v rokah nadarjenih diletantov. Režira A. Širok. — Predprodaja listkov v DKD v nedeljo ob 10. do 12.

Društvene vesti

Podporno društvo »Dijaška Matica« naznanja, da se bo vršil II. redni društveni občni zbor dne 14. septembra t. l. ob 10. uri v Trstu s sledečim dnevnim redom: 1) nagovor predsednika, 2) poročilo tajnika, 3) poročilo blagajnika, 4) obračun, 5) proračun, 6) poročilo nadzorništvu, 7) samostojni predlogi, 8) volitve, 9) slučajnosti. — Predsednik.

Dramatični krožek iz Sv. Križa pri Trstu priredi v nedeljo, 7. t. m. ob 17. uri v Komnu veselico. Na sporedu je med drugim enodejanka »V krepkih krakulja«, drugo dejanje »Desetega brata« in burka »Zebeli v ključavnicah«. — Čisti dobiček prireditve je določen v dobrodelne svrhe. K obilni udeležbi vabi odbor.

S. D. »Adria« javlja, da rok za upis k dirki za slovaško prvenstvo Julijake Krajine potече dne 10. sept. ob 7. uri zvečer. Prijave je nasloviti na društvo predsednika Ant. Podbršček, Trst, Via Torre bianca 39. Natančen pravilnik dirke bo objavljen v eni prihodnjih števil »Edinosti«. — (Prosi se tudi ostale liste, da bi ponatili to notico).

»Kolasi«. Danes ob navadni uri pevaka vaja. Pridite vsi in točno, ker je prihodnja nedelja nastop. Zdravo!

M. D. P. - Opčine ponovi v ponedeljek, dne 8. t. m. v Kettejev dvorani Nusčevsko komedijo »Navaden človek« v treh dejanjih. Začetek točno ob 6. zvečer. Pri prvi uprizoritvi kakor pri večerni repizi 24. avgusta je ta komedija izzvala cele salve smeha s strani občinstva. Zatorej upamo, da bo ta ponovitev sprejeta z zadovoljstvom pri občinstvu, katero bo gotovo napolnilo dvorano do zadnjega kotička. Komur je na srcu napredek naše mladine in kdor hoče za par uric pozabiti vse skrbi in nadloge, naj poseti to ponovitev »Navadnega človeka«.

Slov. akad. ler. dr. »Bellina«. Danes ob 20.30 h se vrši redni sešestanek s prvim predavanjem iz »medicinskega cikla« (Ustroj človeškega telesa). — Odbor.

Slov. akad. ler. dr. »Bellina«. Danes zvečer se vrši ob 20.30 redni sešestanek. Uro prej se vrši odobrova seja. — Odbor.

Vabljeni so vsi tržaški dijak, ki so igrali 20. maja 1922 v Sv. Luciji Tršičevo dramo »Golgota«, da se gotovo udeležijo sestanka danes ob 16h v DKD pri Sv. Jakobu radi eventualne ponovitve drame. — Nekateri igralci.

Godbeno društvo na Proseku proslavi v nedeljo dne 7. sept. na vrtu Muslejeve (ex Balančeve) gostilne na Proseku, s prijaznim sodelovanjem brataških godbenih in pevskih društev, svojo dvajsetletnico s sledečim sporedom: 1) Pozdrav predsednika. 2) Biser: Carmen. — Godbeno društvo Prosek. 3) G. Ipačev: Oblažak. — Pevsko društvo »Hajdri« (moški zbor); 4) E. Stok: Oporna snes. — Godbeno društvo Narezian. 5) H. Stasner: Pozini iz žele. — Pevsko društvo »Kontovela« (mešan zbor); 6) V. Vodopivec: Naročilo —

Pevsko društvo »Zgonik« (mešan zbor); 7) Smetana: Prodna nevesta. — Godbeni krožek Barkovlje; 8) Novak: Goriški kraj. — Pevsko društvo »Adria« (moški zbor); 9. Prusa: Divis. — Godbeno društvo Vrhovlje; 10) Aljaž: Ujeteja Ptica tožba. — Pevsko društvo »Hajdri« (mešan zbor); 11) Laharnar: Kadar mlado leto, Aljaž: Zaostali pič, Laharnar: Mladosti ni. — Cerkevni pevski zbor iz Sežane (mešan zbor).

Po vspredu prosta zabava: srečolov, šalja, vaušta itd. Začetek točno ob 15. uri (3. pop.).

Ker je ta prva dvajsetletnica tukajšnjih godbenih društev, naj nihče ne izostane.

Iz tržaškega življenja

Vsakdanji »obiski«. — Tatovi okradli duhovnika in poročnika. Neznani zlikovci so morali biti dobro obveščeni, da je stanovanje duhovnika Antona Vascotto v ulici Naval št. 8 vsak popoldan od 15. do 17. ure brez vsakega nadzorstva, kajti včeraj so lepo na tihem odprli rečeno stanovanje ter pobrali iz njega razno perilo in nekaj zlatenice in vrednosti nad 4000 lir. Poleg tega so odnesli še tri hranilne knjižice »Cassa di Risparmio triestina«, na katerih je naloženo skupno 16.000 lir. Knjižice imajo naslednje številke: 225429, 227353 in 225438.

Drugo stanovanje, katero so vzeli tatovi na piko je bilo stanovanje poročnika Alberta Del Carro v ulici Istituto št. 32. Odnesli so nekoliko perila in vrednosti 400 lir.

Sleparki »zastopni«. Neki Ivan Cotoni, star 29 let iz Foligne je bil v zadnjem času brez službe. Mož pa si je znal kmalu pomagati. Dal si je tiskati vizitke, na katerih je stalo črno na belem, da je zastopnik neke večje družbe s čipkami. S takimi vizitkami je prišel te dni v Trst in tu se mu je res posrečilo, da je vlovil nekoliko ljudi v svoje mreže. Končno pa je prišla sleparija na dan in včeraj so policisti prijeli podjetnega »tiska« ter ga prijazno spremlili v hotel »Coroneo«.

Otrok se oparil z vročo vodo. Včeraj popoldne so prepeljali v mestno bolnišnico 2-letnega Josipa Deneva, stanujočega v Cedažu št. 178.

Vesti z Goriškega

Od 1. junija t. l. nadalje posluje v Gorici poseben osek uradništva in upravnštva »Edinosti« za Goriško, ki ima svoje prostore v hiši »Goriške ljudske posojilnice«, v Via Carducci št. 7, I. Tam se sprejemajo vsakega dne med uradnimi urami od 10. do 12. predpoldne stranke, ki želijo bodisi ustmeno ali pismeno predati vesti za naš list. Istotako se tam sprejemajo naročnina in vsake vrste oglasi za naš list. Vesti in oglasi, oddani do 12. predpoldne, se objavijo v naslednji številki »Edinosti«.

Izdirjevanje zaostalih davkov. Kakor smo že večkrat poročali, so goriški pridobitni škrogi začeli veliko akcijo, da se z Goriško postopa enako kakor z drugimi od sovražnika prizadetimi pokrajinami, to je, da se tudi goriškim pridobitnim krogom črtajo zaostali davki. Toda ta akcija je ostala, kakor vse kaže, docela brezuspešna, kajti goriškim trgovcem so bila vročena plačila povelja, v katerih se v izogib izvršbe zahteva plačilo že zapadlih obrovov. Ker se večina goriških trgovcev ni hotela pokoriti plačilnemu povelju, so v torku zarubili eksekutorji pri trgovcih v Raštelu, ki so še najbolj »revolucionarni«, veliko blaga in bodo najbrže v teh dneh obiskali uporne trgovce po celem mestu.

V torku popoldne se je zopet odpendala pod vodstvom odv. Caprare posebna deputacija v Rim, ki bo znova in menda poslednjič skušala pripraviti finančnega ministra do tega, da vzame gobo v roke ter izbriše zaostale davke. Če tudi ta deputacija nič ne opravi in če bodo goriški trgovci uporni do skrajnosti, potem zna iti cela Gorica na »kant«.

Slovenske črne srajce, zopet ven, na plan! Tako kliče poslednja »Nova doba« svojim somišljenikom, ki so, kakor sledi iz tega klica, odnesli razen »mangellov« tudi črne srajce na kaško, ki so prisle med slovenskim ljudstvom docela izven mode. Pa zakaj neki ta bojni klic »Nove dobe«? — Ker postaja njena stvar solidnejša, bo »Nova doba« izhajala odslej dvakrat na teden, in sicer ob sredah in sobotah.

Po njih delih jih boste spoznali! Goriška »Voce di Gorizia« zaključuje poročilo o zločinu v Avčah na sledeči način: »Hoteli smo se informirati tudi o drugih podrobnostih, ki kolikorotoliko pojasnjujejo to grozno dramo, ki se je tako bliskovito odigrala.

Lušiczky je imel namen, kakor govori ljudski glas, postati gospodar gostilne in štacune in tako se tolmači dejstvo, čemu neki se je hotel iznebiti gospodarjev gostilne«.

Izgleda tudi, pripoveduje goriški list dalje, da je neki funkcionar iz Ročinja rad zahajal v Lušiczkyjevo družino in da je bil v tako dobrih in prišernih odnosih z Lušiczkyem, da mu je preskrbel legitimacijo fašja (katero je tudi v resnici dobil), samo da ga bo oblast smatrala za jako dobrega državljana. Istotako je baje dotični funkcionar pošiljal neugodne informacije o Gabrijelčičevih, ki spadajo — kar je treba omeniti — med najbolj ugledne rodine v dotičnih krajih. Toda vse to bo morala razjasniti sodna oblast.

Povratek goriške posadke. Po enome sečni odsotnosti se je v ponedeljek zvečer vrnila v Gorico goriška vojska posadka. V poslednjih dneh so se vršile velike vojaške vaje goriške divizije pod vodstvom poveljnika divizije generala Romei v idrijskem okraju.

Tuji v Gorici. V letošnjem poletju se opaža po goriških ulicah nenavadno veliko število tujcev, po večini Nemcev in Čehov. To so letoviščarji, katere letos naravnost neusmiljeno preganja slabo vreme in ki se mimogrede ali za nekaj dni ustavljajo v našem mestu.

Njegova mati ga je pustila samega doma. Medtem se je otrok skobal na ognjišče ter prevrgel nase lonec vrele vode. Dobil je hude opekline po životu in rokah.

Zalostna slika. Jakob Fiorese, stanujoč v ul. Riborgo, je drugače dober človek, ko pa se enkrat pošteno napije žganja, takrat zgubi glavo, in tedaj je ves iz sebe. Pride domov, si sleče jopo ter začne ves po vrsti pretepati, najprej ženo, potem pa otroke. Navsezadnje pa razbije še vsa posoda, kar stane seveda vsakokrat mnogo denarja. Potem gre od doma in se vrne, ko se iztrezni.

Tudi včeraj je prišel mož pijan domov ter je začel razgrajati po svoji stari navadi, da so privrlelj judje skupaj od vseh strani. To pot pa je bil besnejši kot po navadi. Šel je kar z nožem proti domačim. K sreči pa so se mu ti pravočasno poskrili. Medtem pa so prišli stražniki ter ukrotili moža. Nato so ga dali prepeljati v mestno bolnišnico, kjer so ga sprejeli v opazovalnico.

Nočni razgrajati. Včeraj ponoči je bilo aretiranih v ružnih delih mesta kakih deset mladencev, ker so razgrajali po ulicah in s tem seveda kalili nočni mir.

Zeparji na tramvaju. Posestnik Anton Sabadin iz Kopra je prišel včeraj v naše mesto po opravilih. Ko se je vozil v tramvaju na progi Bosket—Campo Marzio, je zapazil, da mu je izginila listnica s 500 lirami. Listnico je imel še, ko je stopil v tramvaj. Torej so mu jo vzeli na vsak način v tramvaju. Okradencu ni preostajalo seveda drugega, nego da je šel na policijo in tam naznanil tatvino.

Pod avtomobil je prišel včeraj jutraj v ulici del Bosco 5-letni škrl Albert, stanujoč v ul. Madonnina št. 40. Z istim avtomobilom so ga prepeljali v mestno bolnišnico, kjer so mu obvezali rane na glavi ter ga potem sprejeli v deveti oddelke. Šofer je bil aretiran.

Težka nesreča v škedenjskih plavžih. Včeraj jutraj se je zgodila v škedenjskih plavžih težka nesreča, Delavec Josip Oblak, star 23 let, stanujoč v Škedenju št. 409, je prišel pri delu med vagon in lokomotivo. Pri tem je dobil težke zunanje in notranje poškodbe. Z avtomobilom rešilne postaje so ga prepeljali v mestno bolnišnico.

Vesti z Goriškega

Križev pot invalida. V nedeljski številki smo poročali, kako je moral iti neki Primožič v rešilem vozu »Zelenega križa« s posteljo vred po vojno odškodnino, danes pa poročamo o slučaju, kako je moral iti vojni invalid Alojz Spazzapan iz Ozeljana v rešilem vozu »Zelenega križa« na ogled pred komisijo v Videm.

Iz Ozeljana so zaprosili »Zeleni križ«, da prepelje vojnega invalida Alojza Spazzapana v Gorico, odkoder se je hotel odpraviti v Videm na invalidski »nabor«. Ker hotel Spazzapan z veliko težavo in ker ni imel niti denarja za železnico, se ga je »Zeleni križ« usmilil ter ga odpeljal naravnost pred komisijo, ki ga je spoznala kot »taughlich« za invalida. Spazzapan je precej trpel po poti od voznice. Ali bi se ne moglo v podobnih slučajih drugače urediti? — Če ne more invalid h komisiji, naj pride komisija ali nje zastopnik k invalidu.

S tem pa Spazzapanov križev pot najbrže še ni končan, ker bogsigavedi koliko časa bo še moral čakati na nakazilo podpore.

Za čast zaročenke. 28-letni Franc Saksida iz Bukovice je zvedel, da je 49-letni Franc Terčič opravljal njegovo zaročenko. Kot kavalir se je seveda takoj zavzel za njeno čast s tem, da se je podal k Terčiču in zahteval zadoščenja. Ker mu najbrže slednji ni hotel dati zahtevanega zadoščenja, mu jih je Saksida tako dal po glavi, da se bo moral Terčič kake štiri tedne zdraviti v goriški bolnici.

Cerkno. Gotove frakcije naše obširne občine napravljajo letos žalibog vtis, kot da bi bile premeščene nazaj v grozna leta vojne. Od konj oglodano drevje, vsled letošnjega deževja in vsled konjskih kopit, oziroma mulških, razorani travniki, polomljene veje sadnega drevja, in omejeno gibanje po občini, so bile posledice letošnjih vojaških vaj. Prebivalstvo se tudi pritožuje, da vojska poveljstva le premalo jemljejo v obzir prošnje za izoginitev večje škode, ki bi se dala v marsikaterem slučaju zmanjšati ali celo izogniti.

Skrumno tihi in neprimerno požrtvovalni trud g. Metoda Peternelja je obrodil nepričakovane uspehe. Posrečilo se mu je vzgojiti za naše razmere naravnost prvovrsten orkester. Začel je s tamburanjem. Po dvakrat ali trikrat na teden je držal tamburaške vaje, h katerim je pritegnil vso muzikalično navdahnjeno mladež. V najkrajšem času je žel najboljšie uspehe. Ko je tako spoznal v mladih fantih izvanredne nadarjenosti in zakopane sposobnosti, si je postavil nalogo, poučevati jih glasbo! V to svrhu je ustanovil pevsko in glasbeno društvo, v katerem je začel poučevati s pomočjo še nekaj drugih požrtvovalnih gospodov razne instrumente, kakor klavir, harmonij, violino, čelo, kontrabas, klarin, flaut itd. S tem je bil dan predpogoj ustanovitve salonskega orkestra. Ta se je formal postopoma. Polagoma, vspremdno z napredkom učečega se godbenega naraščaja, je začel g. Peternelj nadomeščati posamezne tamburaške instrumente z violinami, dokler se ni končno prelevil celi tamburaški zbor v popoln orkester. Dana nam je ta edina uteha v teh težkih dneh. Po dvakrat ali pa tudi večkrat na teden se združuje in dvorani izobraževalnega društva, kjer ima naš orkester vaje, mnogo poslušalcev, ki si krajšajo ob zvokih godbe sicer jako puste cerkliške večere. Z mirno vestjo lahko trdimo, da ni v gorah od sedaj boljše orkestra od našega.

Neodpustljiva

jako razvijajo. Torej je pri nas tudi precej brezbrzičnosti, mladenosti in pa tudi premalo požrtvovalnosti v tem oziru! Vsako nadaljevanje odlašanje pomeni trošenje in gubitve prirojenega ter pricučenega pevskega čuta, naraščajočo razdrapanost in okorelost glasov, ter padanje glasbenega, umetniškega okusa do »lajarskih« himen.

Na godzno in poljedelsko razstavo v Tolminu smo poslali sicer precej vzorcev različnih naših žganih pišca, toda kaj nam vse to pomaga, ako ostane v veljavi lanska postava o žganjeku? Zopet bodo morale romati na gnojnice silne množine sadja, letos posebno hrushki, ki so bogato obrodile, ker se jih da le nekaj porabiti za posušitev.

Rodna domača cerkljanska tla so s pramensko neplodna za seme kavalirja »peternelja«. Govorili bi o moralni brci, ako bi pri onih par oboževalcih komisarja Jarabeka bilo sploh mogoče govoriti o kaki taki občutljivosti. Tako pa se drgnejo že okoli novega komisarja, ki si pa misli: Meglio solo, che mal'accompagno.

Gostilna pri »Obidu« je še vedno zaprta, češ da so se sestajali v njej državni nevarni elementi. Vsa stvar je na jako šepavih nogah, zato se bo, kakor čujemo, posrečilo družini Obid v kratkem dvigniti protizakonito odredbo. Zares hud udarec bi bil tudi za Cerkno, ako bi ostala ta gostilna zaprta, ker je to edina v Cerknem, ako izvažamo Makucovo, kjer si postrežen s hrano in kjer dobiš prenočišče.

Iz Bovca. Agilna podružnica »Prosvete« v Sv. Križu je na svoji mali turneji izbrala tudi naš kraj in gostovala s Strindbergovo dramo »Oče«. Strindbergove drame so težke in utrudljive, posebno za pripravo ljudstva, zato sem z nekakim strahom pričakoval uprizoritve »Očeta«. — A bil sem presenečen in očaran, kot se marsikdo drugi. — Zato iskrena hvala vam, dragi bratje Tržačari za umetniški večer.

Skoraj si ne upam imenovati posameznikov, kajti vsak sam zase je bil dober v svoji vlogi in vsi skupaj ste zaokrožili celoto. Vsekakor je bil dovršen in je ves čas briljiral Adolf (g. Košuta) in njemu ob strani enaka Lavra (g. Zorica Košuta). Višek je bil pač konec 2. dejanja. Tudi rusne očke male Berte in njeni vzdihli so krepko držali gledalce v objemu. Stara Margareta je s svojim mirnim, monotonim glasom ugajala posebno v III. dejanju. Hladila je, kakor balzam na žgočo rano, dasi je tudi ona izvrševala le svojo nalogo. — Resnično ljubni pastor (g. Tence) in zdravnik (g. Dovsak) — naša stara znanca — tudi njima najlepša pohvala, akoravno sta bili obe vloge za njiju nevhvaležni. — Poslednji se sluga, ki je pokazal vso dobro voljo in pripomoget tudi on k dobremu uspehu. — Zato še enkrat najlepša hvala dragi sestre in bratje — ter ob letu: Na svidenje!

Naj še omenim: Marsikdo izmed občinstva, in to po večini pri mladih, ne zna razločevati burke od drame in smeha od resnosti. Mimogrede pa bodi še povedano nekaterim listom naše Krajine, da je to kulturno delo Prosvete — in zato potrebuje brezplačne reklame. F. F.

Iz tržaške pokrajine

Iz Postojne. † Andrej Baraga. Umrl je mož! Po dolgotrajni mučni bolezni, je zatisnil včeraj 3. t. m. ob 10. dop. svoje trudne, skrbne oči. Andrej Baraga, hotelir in posestnik ter dolgoletni tajnik »Notranjske posojilnice« v Postojni. Kdo ni poznal našega blagega, dobrega prijatelja Andreja kot marljivega in vztrajnega delavca na narodno-kulturnem in gospodarskem polju. On je bil med ustanovniki postojnskega »Sokola«, katerega 30-letnico bi imeli letos slaviti. Slučaj hoče, da baš ob 30-letnici polagamo Tvoje ostanke pretrano v rojstno grudo, ki si jo tako presrečno in udano ljubil. Bil je dolgoletni odbornik in tajnik C. M. družbe, godbenega društva, narodne čitalnice, lovskega društva, sploh ni bilo društva in korporacije, kjer ne bi bil naš Andrej vreden in marljiv sodruhin. V važnih, kočljivih gospodarskih zadevah smo se zaupno obračali nanj, on nam je stal vedno z najboljšimi nasveti ob strani. Pa tudi kot dolgoletni občinski odbornik ima neveljavi zaslug za Postojno. Baš, ko se je posvetil študiju, kako bi najboljši rešil vodovodni problem (napravo novega vodovoda), si je pa nakopal sovraštvo oblastev. Kot dolgoletni načelnik okr. bolniške blagajne je pridobil s pahljivim in vestnim vodstvom lepo premoženje, ki je znašalo c. a. L. 80.000 rezerve, ki pa se je danes vsled imenovanja raznih komisarijev popolnoma izčrpala. Redčijo se nam vrste značajnih mož in težka bo nadomestitev nastalih vrzel. Značajen, napreden, odkritosrčen, neizprosno v svojem prepričanju, tak je bil naš Andrej, mož jeklen, zato pa ga bomo tem težje pogrešali. Svojo družino je vzgojil v strogo narodnem duhu in so vsi člani družine marljivi in vztrajni delavci na narodni ledini. Kot uradnik je bil vreden, sposoben in nadarjen, da mu malo enaj. Težko Te bomo pogrešali, dragi Andrej, naš najboljši, najmarljivejši, araržer in dekorater vseh naših narodnih prireditelj, prepričan pa bodi, da se bomo ohranili, kakor je bila Tvoja želja in zadnje besede pri našem Tvojem obisku v dobrem, a tudi hvaležnem spominu. Za ves Tvoj trud in delo, ki si ga posvetil svojemu narodu, naj Ti pa podeli večno plačilo Oni, ki je nad zvezdami. Potivaj sladko in hladni domači grudi, blaga duša! Časten spomin imenu Baraga!

Higijsku razstavo v Ljubljani

Na zadnjem ljubljanskem sejmu je vzbudila splošno zanimanje majhna higijska razstava, ki zasluži več pozornosti tudi od naše strani, in sicer iz razloga, ker je prva vrste v teh deželah in ker je vznikla zgolj na podlagi domačih prilik in neprisiljena, imajo torej prav krajevni značaj in je postala radi tega posebno pomembna za zdravstveni razvoj in napredek slovenskega ljudstva. Kakor je že omenil naš list, je ta razstava, ki ostane odprta še do 15. t. m. sicer precejšnja po odmerjenem in prostoru in stisnjena zraven številnih večjih paviljonov in dveh zložitljivih barakah; vendar je nepričakovano obširna po svoji raznolikosti vsebin ter doslej vedno polna pozornih obiskovalcev. Nje prireditelji gotovo sedaj obžalujejo, da niso dovolj računali z možnostjo, da taka občerkostna novost privleče naukaželjno ljudstvo tudi poleg ostale sejmске reklame in poleg proslulega veseljenega prostora. Trajni drenj v razstavi je pa najlepše dokazal, kako srečna je bila misel uporabljati sejmски naval občinstva za higijsko propagando potom take

poučne prireditve spojene z dnevnimi predavanji strokovnjakov s kinematografskimi predstavami raznih filmov iz zdravstvenega, z množico učinkovitih slik in tabel posnetih iz domačega življenja, s poučnimi letaki itd., kar je vse prav takomalo, da pomaga tolmaiti tisočim potrebo in koristi higijskega znanja. In denimo, da je le vsak tretji ali komaj peti obiskovalec opozorjen na razne higijske pomankljivosti svojega okrožja, ponesel s seboj nov vtis ali nauk, ki ga o priložnosti dovede doma še do premišljanja in spoznanja, je na ta način brezdomno že docela dosežen vzgojevalni namen te razstave kot glavna pobuda za zboljšanje zdravstvenih razmer med narodom. Seveda je pot od tega početnega spoznanja do potrebne higijske zavesti človeka, ki zna pravilno razlikovati med vsem, kar utegne koristiti ali škodovati zdravju, še jako dolga in odvisna od višine splošne kulturne razine.

Res je, da izgleda ta tesna razstava preobložena z raznovrstnimi vzorci, pripravami, posnetki, ko so vse stene in celo stropi barak v pravem pomenu besede tapetirani z risbami, tablicami, reki in gesli, tako da obilica nazornih in poučnih predmetov ponekod kar ovira njih globlje pojmovanje; toda razkazane globoke tajne narave in življenja v priprosti potezah a živih barvah vplivajo toli učinkovito na gledalca, da mora nehoti obstati in študirati. In ljudje so ves čas pridno obstajali, skušali razbrati iz kratkih napisov smisel in pomen tolikih študijskih sredstev, statističnih krivulj in stvarnih slik ter se ozirali še po drugih pojasnilih z očitnim namenom, da bi opazovano čim bolj razumeli, si prisvojili in obdržali.

Naj navedem v sledečem nekaj obtežanih podatkov, ki so dajali tudi predavanjem, kinematografskim predstavam in strokovnim tolmačenjem glavno podlago in hvaležno snov za praktično razpravljanje.

Velika umetniška slika predstavlja planinsko vas Rakitna, visoko na Krimu nad Borovnico; ta lep kraj ne pozna še jetike, torej prava evropska znamenitost.

Umrljivost na Slovenskem v primeri z drugimi deželami ni razveseljiva. Na preglednem zemljevidu črne ravnice različne velikosti kaj nazorno predstavljajo sorazmerno umrljivost v posameznih okrajih; raket v celjskem okraju je največja, mariborska pa spada med najmanjše.

Na sličnem zemljevidu je razširjenost jetike na enak način predočena in se pač v glavnem vjema s splošno umrljivostjo; zopet kaže Celje največjo, Maribor najmanjšo raket. Statistične slike mesta ljubljanskega pokazujejo, da tudi tamkaj zdravstveno stanje ni ravno povoljno; toda kmalu izveš, da je umrljivost ljubljancov domačinov jako nizka v razmerju z ono priseljencev. Druge spoznaš, da ima vsak prebivalec ljubljanskega dneвно preko 200 litrov dobre vode na razpolago.

Škoda, ki jo povzročajo razne epidemije narodnemu gospodarstvu, nazorno prikazujejo posebne tabele iz pljuškega okraja. Kako škodujejo razni mrčesi in mnogi zajedavci človeškemu zdravju, je posebej razvidno.

Deželno zdravilišče za bolne na pljučih v Topolšici prikazuje v minijaturi svojo moderno oskrbo.

Letak »čuvajmo se jetike« se pridno razdeljuje in obilo sugestivnih slik na razstavi ga spopolnjuje; marljiva protituberkulozna liga v Mariboru razkazuje še posebej svoja propagandna sredstva.

Važno je še pojasniti, da zdravijo v Jugoslaviji nalezljive bolezni brezplačno tudi v bolnicah, kar je neprecenljive važnosti v socialnem in higijskem oziru.

Tu je treba še omeniti tlozveno poljudno literaturo zdravstvene vsebine, katere tudi v slovenskem delu ni več uboga in častno tekmuje s hrvatsko in srbsko enake vrste.

Na razstavi sodeluje 12 zavodov oziroma združenj Slovenije.

Posebno pozornost zasluži delovanje društva za gojitev treznosti pod predsedstvom državnega inšpektorja dr. Katičiča, katero kaj nazorno razkazuje s številnimi izvornimi slikami in preglednimi tabelami vse velike gorje alkoholizma, ki tlači Slovenijo bolj in bolj; saj so lani le gostilne razpečale pol milijarde dinarjev vina, a po Dolenjskem popijejo v nekaterih okrajih še več žganja nego vina! Mnogo statistične in primerjalne tabele o razkrajajočem vplivu pijačevanja na gospodarstvo, zdravje, moralo, šolsko izobrazbo itd. so tako kričee, da bodo morda vendar nekaj hamsile! Jako dobro zasnovan je poseben oddelček razstave: Dečji in materinski dom kraljice Marije v Ljubljani, pod vodstvom strokovnjaka in pisatelja dr. M. Ambrožiča. Vse, kar more kdaj mater zanimati, je ondi jasno in vzorno pokazano, da si to ni možno lepše predstaviti. Vsa nega dojenčka, prehrana v posameznih otroških dobah, razumno povijanje, oblačenje, postlanje in preskrba tudi bolnega deteta in še mnogo drugega koristnega in potrebnega za otroke po najnovejših naukih in izkustvih je kaj nazorno podano. Srečen otrok, čigar mati obiskuje tako šolo!

(Dolge na IV. strani)

Mary Špernetova
prof. Avgust Ivančič

poročena

Trst, 4. septembra 1924.

Mali oglasi

se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L. 2. — Debele črke 40 stotik beseda. — Najmanjša pristojbina L. 4. — Kdor išče službo, plača polovično ceno.

VEČ ČEVLIJARSKIH pomočnikov, dobro izučenih, se sprejme takoj. Plača po dogovoru. Preskrbjeno je tudi za hrano in prenočišče. Ivan Stanič, Herpelje 67. 1120

EGIPTOVSKI grafolog se je povrnil za malo dni. Vija Zonta 5. III. 1121

14-15-LETNO dekle, iz Vipavke, za hitna dela, sprejme takoj mala slovenska družina v Trstu. Ponudbe pod »Poltenost« na upravnistvo. 1122

GLASOVIRJE v vsakem stanju popravlja, uglašuje, kupuje in cen. Petar, Trst, Via Molino a vento 3. III. 7

SAMOSTOJNA, dobra kuharica, ki bi opravljala tudi druga gospodinjska dela, se išče za takoj ali tekom enega meseca, k mali družini, v večjem kraju na deželi. Ponudbe pod »Kuharica« na upravnistvo. 1111

BAERICA, avtorizirana, sprejema noseče. Zdravnik na razpolago. Dobra postrežba. Govori slovensko. Tajnost zanjajčena. Slavic. Via Gialla 29. 968

PRIZMATIČNE daljnogled kupuje Giusto Hirsch, optik, Via Mazzini 36, Trst. 1062

ENONADSTROPNA hiša, z dobro vpeljano trgovino, se prodaja radi bolezni, po nizki ceni. V hiši se nahaja stanovanje s petimi sobami in kopalnico. Zortič, Maribor, Glavn. trg 21, Jugoslavija. 1078

SINGER-jev šivalni stroj, zanjajčen, se prodaja na majhne obroke. Kupujejo se stari stroji. Acquadotto 60. 1100

POZORI Pohoštvo. Kupujem spalne sobe, jedilne, posamezne kose, pisalne mize, ameriške knjižnice in navadne. Pisati: Vivate, Via Beccherie 10. 1105

POZORI Podpisani priporočajo svoj novorejeni lokal v ulici Milano 29, kjer toči vina iz najboljših kleti, kakor n. pr. istrsko, kraški teran, pivo »Adria« in likerje, Marsalo, »Florio«, Vermouth Cinzano (po L. 8). Za družine najnižje cene. Priporočajo se udani Ivan Suban. 1106

AGENCIJA ALOMA COMPANY, Trst XX Settembre 65, prevzema oglase in naročnice za časopise Jutro, Slovenski Narod, Novosti, Pravda in druge po originalnih cenah. Daja informacije trgovskega značaja iz Jugoslavije. 1107

VINSKE SODE, od 200 l naprej, v dobrem stanju, kupi Dom. Tence, trgovec; Sv. Križ pri Trstu. 1116

STEKLENO omaro in opremo za trgovino kupim. Buifet Primc, XXX Oktobre 19. 1117

DRVA, bukova in hrastova, zimske sečnje kupimo vsako količino. Navedite ceno, količino, rok dobave. Kmetijsko-trgovsko društvo, Trieste, Raffineria 4. 1118

PRI SLOVENSKI DRUŽINI v Gorici se sprejme učencev ali učenk na hrano in stanovanje. Naslov pove upravnistvo, Gorica, Via Carducci 7, L. 1009

BAERICA, izkušena, sprejema noseče na dom. Via Chiozza št. 50, prtiljeje. 1113

MALOKRVNOST

je jako razširjena bolezen vsled slabih življenjskih razmer, ki nam jih audijo velikim mesta. Pomanjkanje čistega zraka, ne posebno racionalna hrana in čezmerno delo so navadno vzroki malokrvnosti. Izborben izdelek za zdravljenje te bolezni je »Arsoferri«, katerega pripravlja lekarna »Alla Madonna della Salute« Trst, Campo S. Giacomo. Dobiva se v vseh lekarnah.

ARRIBA

Ohranja posejilnica v Kanalu naznanja žalostno vest, da je g.

FRANC ULAGA

njen dolgoletni član in odbornik

dne 1. septembra zvečer ob 8. uri, previden s sv. zakramenti preminul.

Pogreb rajnega je bil v sredo ob 10. uri v Kanalu.

Načelstvo in nadzorstvo.

Danes nam je umrl naš najdražji soprog, oče, stari oče, tast, brat in stric, gospod

ANDREJ BARAGA

posesnik in hotelir.

Pogreb se vrši v petek, 5. septembra t. l., ob 17. uri na tukajšnje pokopališče.

POSTOJNA, dne 3. septembra 1924.

Marija roj. Kogovšek, soproga.

Evgen, Miro, Saša, Bojana, Sava, otroci.

Marta, snaha. Mirko, vnuk. — Vsi ostali sorodniki.

Notranjska posojilnica v Postojni javlja tužno vest, da je njen dolgoletni sodrudnik gospod

ANDREJ BARAGA

danes po dolgotrajni mučni bolezni preminul.

Zasluge, ki si jih je stekel za zavod, mu zagotavljajo trajen, časten spomin!

V POSTOJNI, dne 3. septembra 1924.

Najboljši vir nakupa

svilenine, blaga, volnenine in bombaževine

Družba BLOCCHISTI MILANESI

Corso Vittorio Emanuele III št. 25

ker prodaja samo blago velikih partij

PODLISTEK

W. Collins:

BREZ IMENA

(117)

Roman.

Magdalena je tudi počasi vetala, prava podoba resignacije. Zavrnila je kapitanovo roko in rekla tiho, da jo je komaj čul: Pogodila sva se in zdaj moreva iti domov. Jutri me morete predstaviti gospe Lecount.

»Prej pa moram še nekaj vprašati,« je rekel kapitan resno. »Na poti, ki ste jo ubrali, je veliko več nevarnosti in pasti, kakor si morete misliti. Poznatni moram natančno vso zgodbo vašega obiska pri gospe Lecount, predno vaju spravim skupaj.«

»Počakajte do jutri,« je rekla nepotrpežljivo. »Ne mučite me danes s tem pogovorom.«

Kapitan ni rekel nič več. Šla sta polagoma in molče nazaj.

Ko sta prišla zopet do hiš v Aldborough, se je Magdalena ustavila ter se obrnila proti morju.

»Grem doli k morju,« je rekla svojemu spremljevalcu, »počakajte tu, dokler se vrnem.«

je prišla morda do peska, ki ga naplavlja plima?

Čakal je in prisluškoval v skrbah. Čez nekaj časa je prekinil nočno tišino zategel krak, prihajajoč iz nevidnega obrežja.

Prestrašen je stekel naprej. Predno pa je krenil s poti, je čul bližajoče se korake, in moška postava je naglo šinila mimo njega. Bilo je pretemno, da bi mogel razločiti natančneje moža, le toliko je spoznal, da je mož visoke postave, tako visoke postave kakor pomorski častnik Kirke.

Čez nekaj trenutkov je slišal kapitan zopet korake po kamenju, ki so prihajali bliže. Obstal je in se oglašil, da bi dal Magdaleni smer. Kmalu nato se je ona prikazala iz teme.

»Ustrašili ste me,« je zašepetal razburjen. »Bal sem se, da se vam je kaj pripetilo. Po vašem kriku se mi je zdelo, kakor da vam je slabo.«

»Tako?« je rekla ravnodušno. »Bilo mi je zares slabo, zdaj pa je že minilo.«

Ko je govorila, je mehanično mahala z belo svilenim torbico sem in tja. To torbico je nosila do sedaj vedno na prsih, zdaj pa ni bilo več svetlinje v njej. Na tujem obrežju se je ločila od svojih najljubših devčuljkih spominov in upanj. Sama, na tujem obrežju, je vzela Frankove lase iz torbice in jih zagnala v morje in noč.

Drugo poglavje.

Visoki mož, ki je v temi stekel mimo kapitana Wraggeja, je stopil čez nekaj časa v aldboroughski hotel. Ko je prišel k hiši, je kapitan spoznal, da je bila njegova domneva

prava. Gospod Kirke je pozdravil gostilničarja, kakor starega znanca in vprašal: »Ali imate časopis? Rad bi pogledal v tujsko knjižnico.«

»Ali imate kakšnega znanca tu?« je rekel gostilničar ter podal časopis gostu.

Ne da bi odgovoril, je vzel pomorščak list v roke in s prstom sledil imenom tujcev. Nadomoma mu je obstal prst pri vrsti.

»Sea-View-Cottage« (Vila na morskem razgledu): Noel Vanstone.

Kirke je ponovil ime sam pri sebi in zamišljeno odložil časopis.

»Ali ste dobili kakšnega znanca?« je vprašal gostilničar.

»Dobil sem ime, ki mi je znano, ime, ki mi ga je oče svoj čas večkrat omenjal. Ali ima ta gospod Vanstone družino? Ali ne veste, če stanuje z njim neka mlada dama?«

»Ne morem nič povedati, kapitan. Sicer pa pride moja žena, ona gotovo ve. Ali je že davno, kar je vaš oče poznal gospoda Vanstoneja?«

»Seveda. Moj oče je poznal nekega mladega častnika z istim imenom, ko je bil s svojim polkom v Kanadi. Bilo bi zares čudno, če bi bil to tisti mož in ona mlada dama njegova hči.«

»Oprostite, kapitan,« je pripomnil smehljajoč se gostilničar, »ona mlada dama vas nekam preveč zanima.«

Gospod Kirke je napravil takšen obraz, kakor da mu ta šala ne ugaja. Takoj se je povrnil k prejšnjemu govoru. Listajoč po tujskem seznamu je rekel: »Ta ubogi človek ima za seboj zelo žalostno zgodbo.«
